

Секция „ИСТОРИЯ“

Като двойна историко-филологическата секция води началото си от най-ранните години на съюза (1945 г.), когато е и създадена. Самостоятелно съществува от 1990 г., когато двете научни направления се обособяват в отделни секции. Още в самото начало на съществуването на двойната секция превес получава историческата тематика. Причините за това са различни, но взаимно преплитат се. Приоритетът на историята е израз на голямото внимание и значение, което ѝ се отрежда в политическия и обществен живот. Политическото ръководство на държавата разглежда историческата наука като идеологическа (мирогледна) дисциплина. Това обуславя важните задачи, които ѝ се възлагат, значението, което се отдава на историческите знания в системата на пропагандната работа на комунистическата партия и на режима. Налагането на марксистко-ленинската интерпретация на историята, критиката на всички непопадащи в тази интерпретация трактовки на историческите събития имат голямо значение при формиране на общественото мнение, за манипулиране на представи и за легитимирането на управляващата партия и политическия режим. Може да се каже, че историята е и едно от основните средства за превъзпитаване на масите, за оформяне на нова политическа култура, съответно за формиране на „новия социалистически“ човек.

Значението, което историческата тематика, има кореспондира с установилата се още във втората половина на 40-те години и превърнала се в традиционна система на отбелязване на исторически годишнини и юбилеи на личности с научни и преди всичко – с популяризаторски мероприятия, като научни сесии, юбилейни събрания, вечери, симпозиуми, регионални и национални чествания, издавани на единични листове и т.н.

Развитието на историческите изследвания в страната, откриването на музейни експозиции, активизиране и поставяне на систематични основи на краеведските проучвания са също фактори, определящи значението на историческата тематика не само в рамките на двойната секция, но и на цялата организация. Няма да бъде преувеличено, ако се посочи, че тъкмо историческата проблематика е едно от

основните направления, с които обществеността свързва много дълго време проявите на съюза. Това положение е валидно особено през 50-те и частично през 60-те години.

Най-сетне заслуга за подчертаното обособяване на историческата тематика има ядрото историци, което придават облика на Историко-филологическата секция.

В ранните години на секцията историческата тематика се изразява в прояви, просмукани изцяло от идеологически дух, с преобладаващ пропагандно-идеологически характер. С времето познавателният елемент започва да доминира над пропагандния, академичният дух да омокотява идеологическата категоричност. Независимо от силните идеологически деформации още с началните си прояви секцията спомага за създаване на определени нагласи към публично, предназначено за по-широка аудитория, третиране на историческата тематика, популяризира исторически факти. Макар и твърде плахо с времето в обръщение пред по-широка аудитория, се вкарват резултати от научни обобщения и изследвания.

Развитието на историческото направление в съюзната дейност преминава през няколко етапа. След традиционния начален етап на консолидиране, съвпадащ с епохата на сталинизма, в която историческата тематика е поставена в тесни фиксирани рамки, започва плодотворно време (главно през 60 и началото на 70-те години). Тогава историците – активни членове на секцията, осъществяват значителна по обем и важна по влияние и резултати дейност в няколко направления: лектории, организиране на сесии и научни форуми, издателска работа.

От историческа перспектива може да се отчете, че историците, организирани в СНРБ, имат неocenim принос в следните насоки:

- Засилване на интереса към личности и събития от епохата на Възраждането, особено за просветни дейци, значителна част останали в забвение или подценявани дотогава.

- Популяризиране на събития и личности, както и на научни исторически интерпретации чрез научни сесии и тържествени събрания (чествания) в различните селища на страната.

– Активизиране интереса към краеведската тематика, проучване на регионални истории, биографични изследвания и т.н.

– Пораждане инициатива за издаване на сборници, популярни очерци, юбилейни листове и др.

Сред забележителното участие на членовете на секцията в научни и обществени прояви са научните сесии и други форуми за Паисий Хилендарски, Освободителната война (1870 – 1878 г.), Априлското въстание (1876 г.).

Като инициативи на историците, членове на съюза, и с тяхното изразено участие преминават научните форуми за Неофит Рилски в Банско, Паисий Хилендарски в Самоков, Т. Г. Влайков в Пирдоп, Бачо Киро в Бяла черква, Хаджи Димитър в Сливен, Сава Филаретов в Жеравна, Неофит Бозвели в Котел, Васил Левски в Карлово и много други.

След възстановяването на Българското историческо дружество историците от секцията работят активно и успешно с него. Постепенно обаче БИД започва да доминира като основна организационна форма на историците. През 70-те години историците – членове на съюза, изразяват своето участие преди всичко в рамките на националните чествания на 100-годишнината от рождението на Ленин (1970), 100-годишнината на Априлското въстание (1976) и Освободителната война (1977 – 1978), на Октомврийската революция (1977) и др. Трябва да се отбележи и организираната национална комплексна научна конференция, посветена на 1300 годишнината на българската държава „България и Балканите 681 – 1981“ (януари 1981 г.) съвместно с няколко научни институции, главно историци, археолози, филолози и международно участие. Издаден е том с доклади. Конференцията показва както възможностите на историческия актив към СНРБ, така и на мащабите на научните форуми, които секцията организира самостоятелно.

Почти до края на 80-те години едно от основните направления в работата на секцията е изнасянето на лекции. Макар че по брой и значение лекционната дейност на историците никога не достига тази на ветеринарите, зоотехниците, медиците или агробиолозите, тя е една от добре изразените насоки за популяризиране на личности, събития, съответно на научни разработки по линия на съюза.

Както бе посочено, историците, членуващи в съюза, имат своя значителен принос за импулсиране на регионални проучвания в краезнанието. Личната активност на отделни историци, съюзни членове, стои в основата на организирането и консолидирането на такива съюзни клонове като Великотърновския и в определени отношения и Габровския. Успехът на различните инициативи на секцията се дължи в значителна степен и на личния принос на Христо Гандев, Иван Унджиев, Андрей Цветков и др., заемали ръководни постове в нея.

През 80-те години в дейността на секцията се усеща застой. Традиционната лекционна дейност започва да се изчерпва както от съдържание, така и от въздействие. Известно оживление внасят усилията за приобщаване на младите историци, които в края на 80-те години организират свои сбирки с актуална и необичайна за времето си тематика. В случая може да се приеме, че става дума за отглас от тематиката и свободния дискуссионен дух на школите на младите историци, провеждани през десетилетието от Института по история при БАН в Приморско. Пак в края на 80-те години ръководството на секцията се ориентира към по-активни контакти с обществеността, които през 90-те години изцяло характеризират стила на работа на секцията.

С образуването на самостоятелна историческа секция в 1990 г. започва период на интензивна дейност, ориентирана в две посоки: а) контакти с младите и популяризиране на проучванията на историците; б) взимане на становища по актуални за обществото проблеми от исторически, но и от текущ характер.

Към първите трябва да се посочат традиционните представяния на книги и своеобразният преглед на научната продукция по повод празника на писмеността 24 май, а към вторите – срещи с представители на медиите с експозета по актуални поводи – например във връзка с обявяването на 22 септември (Денят на независимостта – 1908 г.) за национален празник, аспекти на международните отношения на страната и т.н. Установяват се добри взаимоотношения с Българската телеграфна агенция, в чийто салон се провеждат представяния на книги и превърналите се в традиционни за секцията в края на 90-те години тематични пресконференции. Тук трябва да се подчертае, че секцията е тази, която в условията на преход успява да намери най-удачно пряк път до общественото

мнение чрез своите връзки с медиите. Тя е и първата, която целенасочено и планомерно използва пресконференцията като метод за създаване на свой имидж, за популяризиране на работата си и за изразяване на становищата на историческата колегия.

Нещо повече, секцията в значителна степен запълва през 90-те години вакуума, получил се след закриването на Българското историческо дружество в 1991 г.

Съществен момент в работата през 90-те години е отварянето към проблеми от други изследователски области: архитектура, изобразителни изкуства, музика. Представят се книги по архитектурна теория, изложби „София и нейните образи“, отбелязват се годишници на бележити музиканти (композитора Д. Ненов), а съответните мероприятия се провеждат съвместно със Софийското филхармонично общество, Националната художествена галерия, Софийската градска художествена галерия, Съюзите на художниците и на архитектите и др.

През 90-те години секцията скъсва с традиционната лекционна дейност, почти не участва като организатор и съорганизатор на научни форуми. Новата ориентация към актуални изяви отговаря на резките промени в обществената нагласа към историята и има иновационен характер.

Променен е и количественият състав. Ако през 80-те години близо 200 са членуващите историци в 1999/2000 г. отчетените съюзни членове са едва 89. Те обаче представляват едно активно ядро. През последното десетилетие на века са полагани усилия за привличането на нови членове, главно млади хора, позволяващо подмладяването на секцията. Като нерешен проблем през цялото съществуване на секцията е липсата на нейна постоянна печатна научна литература, опити за създаването на която са правени през втората половина на 90-те години.